

ת"פ 48994/10/13 - מדינת ישראל נגד אלכסנדר פנישב, אלכסנדר קגן, דימיטרי סבטיקוב, דימיטרי בלואוס, בוריס אברמוב

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 48994-10-13 מדינת ישראל נ' פנישב ואח'
ת"פ 49038-10-13

בפני כב' השופטת דיאנה סלע
המאשימה
נגד
הנאשמים
מדינת ישראל
1. אלכסנדר פנישב
2. אלכסנדר קגן
3. דימיטרי סבטיקוב
4. דימיטרי בלואוס
5. בוריס אברמוב - באמצעות עו"ד עומר גואטה

החלטה בעניין הנאשם 5

בפניי בקשה של נאשם 5, מר אברמוב בוריס (להלן: הנאשם 5), להפרדת משפטו ממשפטם של נאשמים 1-4, זאת לפי סעיף 87 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 (להלן: החוק) ולחלופין לפי סעיף 88 לחוק.

1. העובדות הצריכות לעניינו

ביום 23/10/13 הוגש כתב אישום כנגד כל הנאשמים בגין התעללות בחסרי ישע במסגרת עבודתם כעובדי כוח עזר בבית החולים "אלישע" בחיפה במחלקת פגועי ראש (להלן: בית החולים והמחלקה, בהתאמה). לנאשמים 1-4 מיוחסים מעשים אלה כלפי הצעירה חסרת הישע מ.ז., ואילו למבקש מיוחסים מעשים אלה כלפי הקשישה חסרת הישע ש.מ., כאשר שתי הנפגעות שוהות באותו החדר במחלקה.

2. טענות נאשם 5

ב"כ נאשם 5 טען כי יש להפריד את משפטו של נאשם 5 ממשפטם של הנאשמים 1-4 (להלן: יתר הנאשמים או האחרים) מכוח הוראות החוק, משיקולי יעילות ועל מנת למנוע את עיוות דינו.

א. לטענתו, נעשה צירופו של נאשם 5 לכתב האישום בניגוד לסעיף 87 לחוק, מפני שהמעשים המיוחסים למבקש נעשו כלפי נפגעת אחרת מהנפגעת לה מיוחסים מעשיהם של האחרים בכתב האישום. בכתב האישום לא נטען כי נאשם 5 היה שותף או צד לעבירות שמיוחסות לאחרים, ואין די בעצם היותם של כל הנאשמים

עובדים באותו מקום עבודה, או אף ששתי הנפגעות היו באותו חדר, לצורך צירוף נאשמים. עוד טען כי אין המדובר בסדרת מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת.

ב. לדבריו, צירופם של חמשת הנאשמים בכתב אישום אחד פוגע ביעילות הדיון, עלול לסרבול ולהאריך את ההליך המשפטי שלא לצורך, ולהשחית את זמנם היקר של הצדדים ובית המשפט. כן טען כי מסכת הראיות כנגד נאשם 5 שונה בתכלית מהראיות כנגד האחרים, הפרשה בכתב האישום המשותף נסבה בעיקרה סביב התעללות האחרים במז, לגביהם יש כמאה שעות הקלטות שנעשו בסתר, כאשר דיון זה אינו רלוונטי למבקש, שעיקר הראיות הקבילות נגדו מתבססים על שני עדים אשר עדותם ממוקדת וספציפית.

ג. לחלופין טען ב"כ נאשם 5 כי יש להפריד את הדיון של נאשם 5 משאר הנאשמים מכוח סעיף 88 לחוק, וזאת על מנת למנוע את קיפוח נאשם 5 בהגנתו ואת עיוות דינו. עוד טען כי דיון במתכונת זאת עלול להשחיר את פניו של נאשם 5 ולגרום לכך כי בית המשפט יתקשה לנתק בין נאשם 5 לנאשמים האחרים.

3. טענות המשיבה

המשיבה סברה שהמעשים המתוארים בכתב האישום הינם סדרת מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת.

א. לטענתו של ב"כ המאשימה, חרף העובדה כי מעשיו של נאשם 5 בוצעו נגד ש.מ ואילו מעשי האחרים בוצעו נגד מ.ז. (לכאורה), מדובר בפרשה אחת, מפני ששתי המטופלות היו במצב של צמח, באותו החדר, והראיות כנגדם קשורות זו בזו. עדותה של ראש המחלקה והאחות נמסרו לגבי כל הנאשמים, וכך גם עדות אמה, אביה ואחותה של מ.ז. גם כנגד נאשם 5. אין טענה כי ביצעו מעשיהם יחדיו, אלא במועדים שונים כלפי אותה נפגעת. כל ההבדל בין האחרים לבין נאשם 5 הוא זהות המטופלת.

ב. הפרדת הדיון תגרום לעדים להעיד פעמיים בשני משפטים שונים, ואף השוטרים יצטרכו להגיע פעמיים שהרי הפרשה נחקרה פעם אחת. היעילות מחייבת לנהל את המשפט ביחד כנגד כל הנאשמים, ולא לבצע הפרדה טכנית.

4. המאשימה הסתמכה על ת"פ 48622/11/12 מ"י נ' עאצי (24/12/12), מפי כב' הש' משה יועד הכהן (להלן: עניין עאצי) ועלת"פ 10291/01/12 מ"י נ' אפרתי (8/3/12) מפי כב' הש' רוזן (להלן: עניין אפרתי), בהם נדחתה הבקשה לפיצול הדיון מטעמי יעילות הדיון, ואילו ב"כ נאשם 5 התייחס ושלל את הפסיקה שהובאה.

דיון

5. התשתית הנורמטיבית.

סעיף 87 לחוק קובע כדלקמן:

"מותר להאשים בכתב אישום אחד כמה נאשמים אם כל אחד מהם היה צד לעבירות שבכתב האישום או לאחת מהן, בין כשותף ובין בדרך אחרת, או אם האישום הוא בשל סדרת מעשים הקשורים זה לזה שהם מהווים פרשה אחת; אולם אין באי-צירופו של צד אחד לעבירה מניעה לשפיטתו של צד אחר".

סעיף 87 מונה שני מקרים אשר בהתקיימם ניתן לצרף נאשמים בכתב אישום אחד. הראשון הוא במקום בו כל אחד מהצדדים היה צד לעבירות המנויות בכתב אישום, והשני, כאשר המעשים המיוחסים לנאשמים מהווים סדרת מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת.

על פי הלכה הפסוקה, "דרך המלך" היא צירוף נאשמים בהתקיים תנאי סעיף 87 לחוק, כאשר איחוד זה תורם למשפט בשני היבטים עיקריים והם: האחד, יעילות דיונית המושגת בניהול הליך אחד וכן בשמיעת העדים פעם אחת, והשנייה, צדק מהותי המושג בהערכה אחידה של הראיות ומהימנות העדים על ידי אותו בית משפט. (בג"ץ 4451/04 **קסטוריאנו נ' כב' הש' ח' כוחן** (16/6/04) מפי כב' הש' חיות; רע"פ 2395/05 **קסטוריאנו נ' מ"י** (28/3/05) מפי כב' הש' נאור; ע"פ 866/95 **סוסן נ' מ"י**, פ"ד נ(1), 793; מפי כב' הש' גולדברג (להלן: עניין סוסן); ת"פ (י-ם) 3120/02 **מ"י נ' רון**, פ"מ תשס"ב(2) 724, מפי כב' הש' ענבר (להלן: עניין רון); י. קדמי, סדר הדין בפלילים, חלק שני, עמ' 941-940).

סעיף 88 לחוק מורה כדלקמן:

"בית המשפט רשאי, בכל שלב שלפני הכרעת הדין, לצוות על הפרדת המשפט באישום פלוני שנכלל בכתב האישום, או על הפרדת משפטו של נאשם פלוני שהואשם עם אחרים".

לבית משפט ניתנה סמכות להפריד אישומים או נאשמים, כאשר המבחן שנקבע לכך הוא חשש שהדין המאוחד יגרום עיוות הדין לנאשם. (ע"פ 917/81 **כהן נ' מ"י** פ"ד לו(4), 645, מפי כב' הש' בייסקי; ע"פ 350/91 **ממן נ' מ"י** [6] 350) מפי כב' הש' שמגר). כן נקבע כי כל עוד אין בצירוף הנאשמים הנוספים פגיעה בהגנתו של הנאשם, יש להתיר צירוף אישומים ונאשמים, שכן הדבר תורם הן ליעילות הדין והן לעשיית הצדק. בדיון מאוחד ישמעו העדים פעם אחת וינתן פסק דין אחד כולל לכל הנאשמים על סמך קביעה עובדתית אחת על פי מסכת הראיות.

המלומד קדמי, בספרו **על סדר הדין בפלילים** (כרך ב') בעמ' 944, תשס"ט-09 (להלן: קדמי ב') מבהיר כדלקמן:

"כל עוד אין בכך משום פגיעה בהגנתו של הנאשם, המגמה היא להותיר על כנם צירוף אישומים ובמיוחד צירוף נאשמים, בהתחשב בכך שהדבר תורם תרומה חיובית וממשית הן ליעילות הדין והן לעשיית הצדק; ליעילות הדין - בכך שעדים נשמעים פעם אחת ובחבילה אחת; לעשיית צדק - בכך שניתן פסק דין אחד החורף משפט אחד לכל המעורבים, בעקבות קביעת עמדה אחת באשר לכוחן של הראיות".

עוד נקבע כי פגיעה בהגנתו של נאשם עשויה להיגרם בחשיפת אופיו השלילי עקב ריבוי אישומים ויצירת משפט קדום לחובתו, בהשלכה שלילית של ראיות המתייחסות לנאשמים אחרים או בשל מימדי הנטל המוטל עליו בעקבות הצירוף (קדמי ב', עמ' 943-944; עניין רון).

בע"פ 102/78 **חלפאללה נ' מ"י** פ"ד לג(3) 128, מפי כב' הש' זוסמן (להלן: עניין חלפאללה), הואשם חלפאללה עם שלושה בני משפחה נוספים בכתב-אישום אחד, שכלל שתי תקריות שאירעו ביום אחד. המניע לתקריות היה פגיעה בכבוד משפחת חלפאללה על-ידי משפחת אשוח. טענתו של חלפאללה הייתה כי צירוף התקרית הראשונה בה היה ניסיון לרצח לתקרית השנייה בה נרצח אדם, לכתב-אישום אחד, שעה שהוא היה צד לתקרית השנייה בלבד, הוא שגוי, שכן שתי התקריות לא עלו כדי "פרשה אחת". חרף העובדה ששתי התקריות אירעו באותו יום והיה להן מניע אחד, נתקבלה טענתו ונקבע:

"אנו נוטים להסכים לטענת הסניגור ששני המעשים שנעשו על אותו רקע, על ידי נאשמים שונים וכלפי קרבתות שונים, לא היו פרשה אחת שניתן היה להביא לפני בית המשפט בכתב אישום אחד. אין אנו מטילים ספק בקביעתו של בית המשפט המחוזי כי הדיון המשותף היה חסכוני יותר, אבל לא זה קנה המידה להכשיר צירוף בכתב אישום אחד."

בבג"ץ 398/83 **אביטן נ' הרכב שלושה שופטים**, (פ"ד לז(3) 467 מפי כב' הש' שמגר, כהן וגולדברג) נפסק:

"...אמת המידה, העולה מנוסח הדברים בסעיף 87, היא, לכאורה, באישום ולא בנאשמים, אך לאור הקשר הדברים יש להבין את התנאי החלופי הנ"ל כדלהלן: האישום הוא בשל סדרת מעשים, הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת, ודי לעניין זה כדי לצרף נאשם, אם יש לו חלק באחד מן המעשים שהוא חלק מן הסדרה. הווה אומר, ניתן לצרף נאשם, לא רק אם הוא צד לעבירה, המוגדרת באחד מן האישומים, אלא גם כאשר הוא רק בגדר צד לאחד המעשים, המהווה חלק מסדרה, המשמשת יסוד לאישומים" (שם [1], בעמ' 469).

בעניינים אחרים, מאוחרים לפסקי הדין המצוטטים לעיל, נקבעו כללים גמישים יותר, ודובר בזיקה עניינית הדוקה ובמדיניות משפטית.

בעניין סוסן קבע כב' הש' גולדברג:

"מדיניות משפטית ראויה היא זו המקנה סמכות לבית-משפט מחוזי לדון באישומיהם של נאשמים אחרים, אף אם העבירות שבהן הואשמו מצויות בסמכותו העניינית של בית-משפט שלום, ובלבד שקיימת זיקה עניינית הדוקה בין האישומים השונים, כך שהם מהווים פרשה אחת. מדיניות כזאת ניצבת על אדניהם של יעילות דיונית וגם של צדק מהותי."

בת"פ 1256/01 **מ"י נ' כהן**, פ"מ, תשס"ב (2) עמ' 685, (10/2/03), קבע כב' הש' זילברטל:

"המונח "פרשה אחת" הוא מונח גמיש. גבולות מה שייחשב כ"פרשה אחת" אינם ניתנים להגדרה מראש, והם ייקבעו על-פי אופיים וטיבם של המעשים המתוארים בכתב-האישום העומד לבחינה.

אין ספק שבקביעת הגבולות על בית-המשפט להתחשב גם במטרה שהאפשרות לצירוף אישומים ונאשמים אמורה להגשים...

כדי שסדרת מעשים תיחשב ל"פרשה אחת" מן הראוי שכל מעשה ומעשה שבאותה סדרה יהיה בעל זיקה הדוקה ליתר המעשים, באופן שהאחד ינבע מהשני או יהיה קשור עמו בקשר ישיר". (ראו גם ת"פ 52056/05/11 **מ"י נ' עבדאללה** (31/8/11) מפי כב' הש' לוי).

בעניין אפרתי, אף שכב' הש' רוזן לא הגדיר את המושג "פרשה אחת", נמצאו קשרים עובדתיים בין הנאשמים. וכך נאמר:

"הנה כי כן, ממבט "על" ניתן לומר כי המדובר בפרשות הקשורות והכרוכות זו בזו מבחינת מספר גורמים, ואפרט:

א. כתב האישום מתאר "שיטה" דומה בה פעלו הנאשמים היזמים על מנת לקדם ענייניהם באמצעות מתן שוחד, לכאורה, באמצעות עד המדינה והנאשם 5.
ב. בנוסף, תקופת האישומים בה פעלו הנאשמים, לכאורה, חופפת ומקבילה.
ג. הנאשמים בינם לבין עצמם, רובם ככולם, מצויים בקשרים עסקיים ואו חברתיים/ משפחתיים. כך למשל, הנאשם 5, המואשם במתווך לשוחד בכל האישומים, הינו קרוב משפחתו של המבקש. בנוסף, הנאשם 2 היה זה שהכיר בין הנאשמים 12 ו-5, על רקע קשריו של האחרון עם הנאשם 13. גם מינהל מקרקעי ישראל, עליו אמון היה המבקש כרוך באישומים שני ושלישי, ונאשמים מהאישום השלישי (נאשמים 5 ו-12) קשורים לאישומים הראשון והשני".

נקודות החיבור שפורטו לעיל קשרו בין כל הנאשמים, באופן שניתן היה לראות בדברים פרשה אחת.

6. מן הכלל אל הפרט

השאלה הנשאלת איפה היא האם חלים תנאי סעיף 87 לחוק, דהיינו, האם היה הנאשם 5 צד לעבירות המנויות בכתב אישום, או האם המעשים המיוחסים לכל נאשמים קשורים זה לזה, או שיש בין הנאשמים קשרים אחרים המאפשרים התייחסות למעשים המיוחסים להם כסדרת מעשים היוצרת פרשה אחת.

נראה כי התשובה לכל השאלות דלעיל היא שלילית. לפיכך, ואין בעובדה כי קורבנות העבירה היו באותו מצב של צמח, באותו חדר, באותה מחלקה בכדי לקבוע כי מעשיהם היו קשורים אחד לשני עד כדי שהיוו פרשה אחת.

א. המאשימה אינה מייחסת לנאשמים שותפות ישירה או עקיפה בביצוע המעשים או מי מהם; אין טענה כי היה קשר עובדתי בין המעשים השונים הנטענים כנגד שתי קורבנות העבירה, או אפילו ידיעה של מי מהנאשמים 1-4 על המעשים המיוחסים לנאשם 5, או ההיפך; קשרים בין הנאשמים, אם היו, לא נטענו על ידי המאשימה. לפיכך, אין ראייה כי המעשים שבוצעו על פי הנטען בשתי קורבנות העבירה, אף שהן שוכבות בחדר אחד, קשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת.

ב. אכן מדובר בשתי פרשות שונות בעלות הקשר ראייתי הדוק, באופן שדיון משותף בפני שופט אחד יהיה יעיל יותר, יחסוך את הצורך להעיד את מרבית העדים פעמיים, ואף ימנע אפשרות של החלטות סותרות וממצאים מנוגדים שייקבעו ע"י מותבים שונים. ואולם נפסק כי אין בשיקולי יעילות גרידא בכדי להכשיר צירוף נאשמים בכתב אישום אחד (ראו עניין חלפאללה, פסקה 3).

לו היה ניתן לקשור בין המעשים הנ"ל לכדי פרשה עובדתית אחת, היה ממש בטענת המשיבה לעניין יעילות הדיון

שעשויה להיפגע מהפיצול בין המשפטים, ואולם נוכח קביעתי משלא ניתן

לקשור מלכתחילה בין הנאשמים השונים, אין מקום לטענה זאת.

ג. העובדות בפסקי הדין הנזכרים לעיל שונות מאלה שבענייננו, ואין מקרה דומה למקרה הנדון בתיק זה. בחלק מהעניינים היה קשר עובדתי בין הנאשמים, ובאחרים, היו מחלוקות אחרות, כגון סמכות העניינית. לכן, לא ניתן להקיש מהאמור שם לעניינו.

ד. לסיכום, לאחר בחינת תנאיו של סעיף 87 לחוק, על רקע הענין דידן, נראה כי יש ממש בטענותיו של בא כוחו של נאשם 5, ויש להפריד בין האישומים המיוחסים לנאשמים 1-4 לבין האישום שהוגש נגד נאשם 5.

7. אשר על כן, אני מפרידה את האישום המוגש נגד נאשם 5, קובעת כי משפטו ינוהל בנפרד ממשפטם של נאשמים 1-4.

המזכירות תשלח עותק מהחלטה זו לבאי כח הצדדים.

ניתנה היום, ה' שבט תשע"ד, 06 ינואר 2014.